

PROCEDURY INTERWENCYJNE

**SZKOŁA PODSTAWOWA NR 2
IM. ŚWIĘTEJ JADWIGI KRÓLOWEJ
W NOWYM SĄCZU**

- I. Procedury zapewniające bezpieczeństwo dzieci w szkole.
- II. Procedury dotyczące bezpieczeństwa uczniów podczas zajęć wychowania fizycznego.
- III. Przedłużające się nieobecności na zajęciach szkolnych.
- IV. Systematyczne opuszczanie lekcji na wybranym przedmiocie.
- V. Procedura postępowania w przypadku krzywdzenia dziecka.
- VI. Postępowanie wobec ucznia zagrożonego demoralizacją.
- VII. Postępowanie wobec zachowania agresywnego.
- VIII. Postępowanie wobec ucznia, który doznał obrażeń.
- IX. Postępowanie wobec ucznia sprawcy czynu karalnego dotycząca obrażeń lub uszkodzenia ciała.
- X. Przywłaszczenie wyłudzenie lub zniszczenie cudzego mienia.
- XI. Alkohol i inne środki zmieniające świadomość.
- XII. Substancje przypominające wyglądem narkotyk.
- XIII. Procedura postępowania w sytuacji wtargnięcia do budynku szkolnego osoby niepożądaney, stwarzającej zagrożenie dla dzieci w nauczycieli.
- XIV . Procedura wobec zjawiska cyberprzemocy.
- XV. Procedury postępowania z dzieckiem przewlekłe chorym.
- XVI. Procedury postępowania wobec najczęściej występujących chorób przewlekłych.

PROCEDURY POSTĘPOWANIA W SYTUACJI ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA DZIECI I MŁODZIEŻY

I. Procedury zapewniające bezpieczeństwo dzieci w szkole

1. Nauczyciele nie zwalniają uczniów z lekcji bez pisemnej zgody rodziców i nie wypuszczają uczniów z klasy przed dzwonkiem na przerwę.
2. Podczas przerw nauczyciele czynnie pełnią dyżur, szczególnie na korytarzach, w szatni, przy toaletach, na podwórku szkolnym oraz w jadalni szkolnej. Nauczyciel dyżurujący pełni dyżur zgodnie z regulaminem pełnienia dyżurów. Uczniowie podczas przerw przebywają w okolicach sali, w której będą mieli zajęcia.
3. Po skończonych lekcjach dzieci klas I-III pod opieką nauczyciela schodzą do szatni.
  - dzieci korzystające z opieki świetlicy szkolnej są do niej doprowadzane i przekazywane pod opiekę nauczycieli świetlicy,
  - pozostałe, pod opieką rodziców lub samodzielnie (za pisemnym oświadczeniem rodziców) udają się do domu.
4. Dzieci przebywające w szkole powyżej 15 min. przed rozpoczęciem lub po zakończeniu lekcji powinny być wysyłane do świetlicy lub biblioteki szkolnej przez wyznaczonego pracownika obsługi szkoły.
5. Dzieci, które ukończyły lekcje wcześniej niż zostało to przewidziane w planie lekcji i oczekują na obiad, przebywają pod opieką wychowawców świetlicy.
6. Uczniowie bez wyraźnej konieczności nie korzystają z pionu przeznaczonego dla administracji szkoły.
7. Uczniowie spacerujący po budynku szkolnym podczas lekcji lub po skończonych lekcjach, będą pytani o powód wyjścia z lekcji lub przebywania na terenie szkoły po zakończonych lekcjach. W zależności od odpowiedzi będą kierowani w odpowiednie miejsca.
8. Szatnia służy uczniom tylko i wyłącznie do zmiany odzieży obuwia
9. W stołówce szkolnej przebywają tylko i wyłącznie uczniowie spożywający posiłek lub korzystający ze sklepiku szkolnego.

10. Uczeń przebywający w stołówce nie przeszkadza innym, w spożywaniu posiłków, przestrzega kolejności podczas zakupu produktów w sklepiku szkolnym, nie biega, nie przestawia sprzętów.

II. Procedury dotyczące bezpieczeństwa uczniów podczas zajęć wychowania fizycznego.

Nauczyciel na lekcjach i podczas zajęć sportowych i korekcyjnych oraz przerw czuwa nad bezpieczeństwem uczniów (w razie konieczności opuszczenia zajęć opiekę nad uczniami przejmuje inny nauczyciel obecny na obiekcie sportowym)

Nauczyciel odpowiedzialny jest:

- za omówienie i skrupulatne przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa (regulamin sali gimnastycznej, boiska, pływalni),
- za bezpośrednie ubezpieczenie uczniów podczas wykonywania ćwiczeń i zadań ruchowych (może wyznaczyć uczniów do ochrony współwiczających, lecz muszą to być uczniowie mający szansę spełnić tę rolę i zostali odpowiednio poinstruowani o sposobach ubezpieczenia).
- za systematyczne szkolenie uczniów w zakresie samoochrony.

Gry i zabawy - Gry sportowe

1. Nie dopuszczać do brutalnej gry i zwycięstwa za wszelką cenę.
2. Podczas sędziowania ściśle przestrzegać prawideł gry.
3. Przed każdą grą sprawdzić przydatność boiska do gry, urządzeń i ubioru.
4. Poziom grających winien być wyrównany pod względem sprawności fiz. i techniki gry.
5. Do gry właściwej można dopuszczać młodzież zdrową.

Lekkoatletyka.

1. Sposób obchodzenia z przyborami, jak również ich używanie muszą być przez nauczyciela szczegółowo omówione i pokazane.
2. Ustawienie młodzieży do ćwiczeń w lekkoatletyce, a szczególnie do rzutów musi być dokładnie przez nauczyciela przemyślane, aby dawało pełną gwarancję bezpieczeństwa.
3. Uczniowie wykonują ćwiczenia pod ścisłą kontrolą nauczyciela tylko na jego sygnał.
4. Nauczyciel nie może wydawać uczniowi sprzętu na przerwie. Po zakończeniu lekcji sprzęt sportowy musi być zabrany, przeliczony i odniesiony w obecności nauczyciela do magazynu.
5. Na lekcjach musi być zachowana pełna dyscyplina.

Gimnastyka.

1. W czasie przerwy i nieobecności nauczyciela sala gimnastyczna winna być zamknięta na klucz. Do sali wprowadza młodzież nauczyciel.
2. W sali gimnastycznej kraty, drabinki i inny sprzęt winny być dwa razy do roku kontrolowane.
3. Uszkodzone przyrządy należy usuwać z sali, ewentualnie zabezpieczyć aż do naprawy.
4. Należy nauczyć młodzież przenoszenia przyrządów oraz wymagać od niej umiejętnego obchodzenia się z przyrządami i przyborami.
5. Przyrządy do wykonywania skoków gimnastycznych należy tak ustawić do ćwiczeń, aby nie doszło do wypadku.
6. Kolumnę ćwiczebną należy tak ustawić, aby ćwiczący wzajemnie sobie nie przeszkadzali i nie byli zbyt blisko ścian i kaloryferów.
7. Przy wykonaniu ćwiczeń trudniejszych na przyrządach należy zapewnić dobrą asekurację oraz uczyć młodzież samoochrony.

Ćwiczenia, gry i atletyka terenowa.

1. Nauczyciel powinien znać teren, w którym będzie przeprowadzał ćwiczenia oraz jego układ.
2. Prowadzić sam od początku do końca zajęcia, pokazywać sposób pokonywania danej przeszkody, ochraniać przy poszczególnych ćwiczeniach wszystkich ćwiczących.

III. Przedłużające się nieobecności na zajęciach szkolnych:

Rodzice/ prawni opiekunowie/ są zobowiązani do zapewniania regularnego uczęszczania ucznia na zajęcia szkolne. Stosowanie do artykułu 15 ustawy o systemie oświaty (Dz. U. 1996.67.329.329 Rozdział 2) „Nauka jest obowiązkowa do ukończenia 18 roku życia” rodzice dziecka zgodnie z art. 18 ww. ustawy są zobowiązani do zapewnienia regularnego uczęszczania dziecka na zajęcia szkolne. Rodzice mają obowiązek dopilnować, by dziecko regularnie uczęszczało na zajęcia szkolne i dbać o to, by nie opuszczało lekcji bez ważnej przyczyny”

1. Nieobecność ucznia do 5 dni usprawiedliwia rodzic. Powyżej 5 dni wymagane jest zwolnienie lekarskie.
2. W przypadku nieobecności ucznia w szkole przekraczającej 7 dni nauki, wychowawca kontaktuje się z rodzicami lub prawnymi opiekunami dziecka w celu wyjaśnienia przyczyny nieobecności oraz zasięga opinii koleżanek i kolegów w klasie.
3. W razie braku reakcji ze strony rodziców/prawnych opiekunów ucznia, wychowawca wysyła rodzicom pisemne wezwanie do szkoły z podaniem konkretnego terminu spotkania, celem wyjaśnienia przyczyn nieobecności ucznia. Jednocześnie o sytuacji informuje pedagoga szkolnego. W przypadku zgłoszenia się rodziców, przypomina zasady realizacji obowiązku szkolnego i konsekwencje oraz sporządza ze spotkania notatkę. O podjętych działaniach informuje dyrektora szkoły.
4. Dyrektor lub pedagog zwraca się do dzielnicowego o pomoc w ustaleniu przyczyny trudności w kontakcie z rodziną.
5. Wychowawca – pedagog – uczeń – rodzice wspólnie analizują przyczyny unikania zajęć lekcyjnych, zostaje zawarty kontrakt, zostają zastosowane kary regulaminowe: obniżenie oceny z zachowania, upomnienie wychowawcy klasy

z adnotacją w dzienniku lekcyjnym lub nagana dyrektora szkoły, jeśli kontrakt został zerwany.

7. W przypadku stwierdzenia nieusprawiedliwionej nieobecności ucznia w okresie jednego miesiąca na co najmniej 50 % należy podjąć następujące działania:

- 1) Dyrektor szkoły wysyła do rodziców/prawnych opiekunów ucznia listem poleconym za potwierdzeniem odbioru **upomnienie** zawierające informację, że obowiązek szkolny nie jest realizowany, wezwanie do posyłania dziecka do szkoły z wyznaczonym terminem oraz informację, że niespełnienie obowiązku szkolnego jest zagrożone skierowaniem sprawy na drogę postępowania egzekucyjnego (art. 15 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji).
- 2) W przypadku braku kontaktu ze szkołą ze strony rodziców/prawnych opiekunów ucznia pedagog szkolny zwraca się z prośbą o pomoc i interwencję do instytucji wspomagających pracę szkoły (Policja – dzielnicowy, MOPS, kurator, inspektor ds. nieletnich).
- 3) W przypadku dalszego nierealizowania obowiązku szkolnego przez ucznia, pedagog szkolny w porozumieniu z dyrektorem szkoły kieruje pismo do Sądu Rejonowego Wydział Rodzinny i Nieletnich o wgląd w sytuację rodzinną ucznia.

Jeśli po upływie 7 dni od dnia doręczenia upomnienia uczeń nadal nie realizuje obowiązku szkolnego, dyrektor szkoły występuje z wnioskiem o wszczęcie postępowania egzekucyjnego.

IV. Systematyczne opuszczanie lekcje na wybranym przedmiocie:

1. Nauczyciel przedmiotu powiadamia wychowawcę,
2. Wychowawca podejmuje rozmowę z uczniem w celu ustalenia przyczyny unikania lekcji i powiadamia o tym rodziców,
3. Wychowawca, nauczyciel przedmiotu i uczeń podejmują wspólne kroki w celu wyeliminowania przyczyny,
4. W przypadku nieskuteczności podjętych działań, wychowawca powiadamia dyrektora szkoły i pedagoga szkolnego,
5. Pedagog z nauczycielem przedmiotu analizuje przyczyny unikania lekcji przez ucznia, pedagog proponuje rodzicom skorzystanie z pomocy specjalistów.

Do szkoły zostają wezwani rodzice / opiekunowie prawni na rozmowę dyscyplinującą i zobowiązuje ucznia do zaniechania tego rodzaju postępowania, a rodziców do kontrolowania frekwencji. Nauczyciel sporządza notatkę z przeprowadzonej rozmowy, która jest podpisana przez rodzica i ucznia.

7. W sytuacji, gdy problem powtarza się, dyrektor szkoły powiadamia Sąd Rodzinny. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji sądu.

V. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU KRZYWDZENIA DZIECKA

1. *Problem krzywdzenia dziecka w rodzinie oraz założenia ogólne procedury „Niebieskiej Karty”.*

Krzywdzenie dziecka to każde zamierzone lub niezamierzone działanie osoby dorosłej, które ujemnie wpływa na rozwój fizyczny lub psychiczny dziecka (definicja WHO).

Zawsze pierwszym obowiązkiem osoby, która dowiaduje się, że dziecko jest krzywdzone jest zatrzymanie krzywdzenia. Interwencja prawna w sytuacji krzywdzenia dziecka rozumiana jest, jako powiadomienie odpowiednich instytucji: policji, prokuratury, sądu rodzinnego i nieletnich o przestępstwie lub zagrożeniu dobra dziecka, w celu podjęcia przez te instytucje działań w ramach swoich obowiązków służbowych. Działania te zapobiegną krzywdzeniu dziecka, spowodują wyciągnięcie odpowiedzialności w stosunku do sprawcy i wesprą dziecko i rodzinę w sytuacji kryzysu.

Rolę i zadania nauczycieli oraz szkolnych specjalistów w zakresie udzielania pomocy dziecku określa Ustawa o systemie oświaty, Ustawa Karta Nauczyciela, Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, jak też Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach. Odpowiedzialność nauczycieli, wychowawców, innych pracowników pedagogicznych oraz pracowników niebędących nauczycielami za pomoc dzieciom krzywdzonym wynika również z innych przepisów prawa, m.in. Kodeksu postępowania karnego – art. 304, Kodeksu karnego – art.162, Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, art. 12, Kodeksu postępowania cywilnego – art. 572, Konwencji o Prawach Dziecka.

Na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” dyrektor, nauczyciel-wychowawca lub pedagog szkolny, – jako przedstawiciel oświaty –

może wszcząć procedurę przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” i w ciągu 7 dni przekazać go przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie wobec dziecka, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury przeprowadzić należy w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego. Jeżeli osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie wobec dziecka, jest któraś z tych osób, to działania z udziałem dziecka przeprowadza się w obecności osoby mu najbliższej i pełnoletniej oraz – w miarę możliwości – w obecności psychologa. Formularz powinien być wypełniony podczas rozmowy z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie. Rozmowa taka może odbyć się w placówce oświatowej lub w miejscu pobytu tej osoby.

Zasady postępowania szkoły w sytuacji krzywdzenia dziecka w rodzinie.

Nauczyciel:

W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, jest ofiarą przemocy w rodzinie nauczyciel powinien sporządzić notatkę służbową i przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy /pedagogowi szkolnemu/ dyrektorowi szkoły.

Wychowawca:

- 1.** Przeprowadza rozmowę z uczniem: buduje relację opartą na zaufaniu, wyjaśnia, że bicie dzieci to łamanie prawa i poważna sprawa, która wymaga pomocy innych, zaufanych osób, np. lekarza lub pedagoga szkolnego. Informuje również o konieczności kontaktu z rodzicami, gwarantując dziecku bezpieczeństwo. Wychowawca ucznia nie komunikującego się werbalnie zgłasza sprawę do rozpatrzenia przez zespół wychowawczy.
- 2.** Nawiązuje pilnie kontakt z rodzicami (jednym z rodziców), informuje o stanie dziecka np. konieczności przebadania dziecka przez lekarza oraz o konsekwencjach prawnych stosowania przemocy wobec córki/syna.
- 3.** Sporządza notatkę opisującą: wygląd dziecka, dolegliwości stan zdrowia, uzyskane informacje oraz podjęte przez siebie działania.

4. W dalszej pracy wychowawczej wspiera dziecko, zabiega o prawidłową integrację dziecka z zespołem klasowym, tworzy atmosferę bezpieczeństwa i pełnej akceptacji.

5. Systematycznie współpracuje z rodzicami, pedagogiem szkolnym i nauczycielami uczącymi dziecko.

Pedagog szkolny we współpracy z nauczycielami i specjalistami pracującymi z dzieckiem (z zespołem wychowawczym):

W przypadku stwierdzenia, że problem krzywdzenia nie wymaga sięgnięcia po środki represji karnej wobec rodziny i izolowania od niej dziecka i że możliwa jest współpraca z rodzicami:

1. Pedagog szkolny wzywa do szkoły rodziców/opiekunów prawnych ucznia na spotkanie.

2. Zawiera z rodzicami kontrakt o współpracy na rzecz poprawy sytuacji dziecka i rodziny.

3. Podejmuje działania wynikające z potrzeb dziecka i rodziny w kierunku:

- wzmocnienia dziecka, udzielenia wsparcia w sytuacji kryzysowej i traumatycznej poprzez zapewnienie mu pomocy psychologiczno-pedagogicznej na terenie szkoły,
- wspierania rodziny poprzez kierowanie do instytucji oferujących np. poradnictwo, konsultacje psychologiczne, terapię uzależnień, terapię dla sprawców przemocy, grupy wsparcia, warsztaty umiejętności wychowawczych,
- pomocy w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych poprzez zastosowanie procedur mediacyjnych bądź kierowanie do mediatorów,
- zabezpieczenia socjalnego poprzez kierowanie do instytucji oferujących: poradnictwo i warsztaty w zakresie metod poszukiwania prac, zorganizowani pomocy finansowej, rzeczowej, ciepłego posiłku w szkole itp.

4. Upoważniony przez dyrektora szkoły wypełnia „Niebieską Kartę Część A” ,wszczynając tym samym procedurę „Niebieskiej Karty”.

5. Oddelegowany przez dyrektora szkoły bierze czynny udział w pracach zespołu interdyscyplinarnego, który stworzy zintegrowaną strategię pomocy, monitoruje sytuację dziecka i rodziny.

6. Jeżeli rodzice odmawiają współpracy lub odmawiają podjęcia działań proponowanych przez szkołę pedagog szkolny upoważniony przez dyrektora

szkoły składa niezwłocznie zawiadomienie o podejrzeniu przestępstwa do Policji, Prokuratury lub wniosek o wgląd w sytuację rodziny do Sądu Rodzinnego i Nieletnich.

W przypadku zdiagnozowania bezpośredniego zagrożenia zdrowia lub życia dziecka:

1. Dyrektor szkoły lub upoważniony przez niego pedagog szkolny powiadamia policję, wydział rodzinny i nieletnich sądu rejonowego oraz prokuraturę rejonową o popełnieniu przestępstwa. Równoległe powiadamia pracownika socjalnego w rejonie.

2. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.

VI. Postępowanie wobec ucznia zagrożonego demoralizacją:

Dotyczy ucznia, który narusza zasady współżycia społecznego (używa wulgarnych słów, nie stosuje się do poleceń nauczyciela, wchodzi w konflikt z rówieśnikami, nie wywiązuje się z obowiązków ucznia).

1. Nauczyciel-wychowawca koryguje zachowanie ucznia, rozmawiając z nim.

2. Informuje rodziców o niewłaściwym zachowaniu dziecka.

3. W sytuacji, gdy zachowanie ucznia w dalszym ciągu budzi niepokój, wychowawca informuje o tym pedagoga szkolnego i proponuje rodzicom np. badanie dziecka w poradni psychologiczno-pedagogicznej.

4. Pedagog szkolny wzywa do szkoły rodziców ucznia (prawnych opiekunów) i informuje ich o problemach wynikających z zachowania ucznia.

5. W obecności ucznia i rodziców pedagog szkolny przeprowadza rozmowę wychowawczą, zobowiązując ucznia do poprawnego zachowania, a rodziców do szczególnego nadzoru nad dzieckiem.

6. Wychowawca zawiera kontrakt z uczniem i jego rodzicami.

7. W przypadku braku zainteresowania ze strony rodziców do współpracy ze szkołą na rzecz dziecka, niedotrzymaniem warunków kontraktu i brakiem poprawy w zachowaniu ucznia, pedagog szkolny w porozumieniu z dyrektorem szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub Policję (specjalistę do spraw nieletnich).

VII. Postępowanie wobec zachowania agresywnego:

1. Nauczyciel bądź inny pracownik szkoły, który jest świadkiem stosowania przemocy, zgłasza ten fakt wychowawcy klasy.

2. Wychowawca przeprowadza rozmowę wyjaśniającą z uczniem i zgłasza ten fakt pedagogowi, a jeśli sytuacja tego wymaga dyrektorowi szkoły.

3. Wychowawca natychmiast powiadamia telefonicznie rodziców sprawcy i poszkodowanego oraz odnotowuje ten fakt w zeszycie kontaktów z rodzicami.

4. Wychowawca wpisuje sprawcy uwagę do klasowego dziennika i udziela mu upomnienia, nakazując zaprzestania stosowania przemocy.

5. W przypadku powtarzania się przemocy ze strony ucznia, rodzice są zobowiązani do zdiagnozowania przyczyn zaburzeń zachowania i objęcia dziecka specjalistyczną opieką terapeutyczną.

6. Jeśli brak jest współpracy ze strony rodziców, a uczeń nadal stosuje przemoc, wychowawca informuje dyrektora, który zgłasza ten fakt na Policji lub powiadamia Sąd Rodzinny.

VIII. Postępowanie wobec ucznia, który doznał obrażeń:

1. Wychowawca lub nauczyciel dyżurujący zapewnia uczniowi poszkodowanemu pomoc higienistki szkolnej lub wzywa lekarza oraz powiadamia rodziców.
2. Wychowawca lub osoba dyżurująca informuje o zaistniałym zdarzeniu dyrektora szkoły i pedagoga szkolnego.
3. Pedagog szkolny sporządza notatkę z okoliczności zajścia.
4. W przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków dyrektor lub osoba przez niego upoważniona niezwłocznie powiadamia Policję.

IX. Postępowanie wobec ucznia – sprawcy czynu karalnego dotyczącego obrażeń lub uszkodzenia ciała.

1. nauczyciel niezwłocznie powiadamia dyrektora szkoły,
2. ustala okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia, a w przypadku kradzieży podejmuje próbę odzyskania utraconego mienia,
3. przekazuje sprawcę dyrektorowi szkoły lub pedagogowi szkolnemu pod opiekę,
4. powiadamia rodziców (prawnych opiekunów) ucznia – sprawcy,
5. niezwłocznie powiadamia Policję,
6. zabezpiecza ewentualne dowody przestępstwa lub przedmioty pochodzące z przestępstwa i przekazuje je Policji,
7. sporządza notatkę ze zdarzenia;

W każdym przypadku popełnienia czynu karalnego przez ucznia, który nie ukończył 17, lat należy zawiadomić Policję lub Sąd Rodzinny, a w przypadku popełnienia przestępstwa przez ucznia, który ukończył 17 rok życia, Prokuraturę lub Policję

X. Przywłaszczenie, wyłudzenie lub zniszczenie cudzego mienia:

1. Uczeń poszkodowany lub świadek informuje o zaistniałej sytuacji nauczyciela dyżurującego, wychowawcę, innego nauczyciela, innego pracownika szkoły lub pedagoga szkolnego.
2. Powiadomiony o zaistniałej sytuacji nauczyciel stara się nawiązać kontakt z wychowawcą, a w przypadku jego nieobecności rozmawia ze sprawcą i poszkodowanym i fakt ten odnotowuje w zeszycie uwag.
3. Wychowawca wraz ze sprawcą analizuje szkodliwość społeczną czynu, zastanawia się nad zadośćuczynieniem i dokonuje wpisu w zeszycie uwag.
4. Wychowawca powiadamia rodziców sprawcy kradzieży lub zniszczenia i wzywa ich do szkoły na rozmowę.
5. W przypadku powtarzającego się problemu, wychowawca powiadamia dyrektora szkoły i pedagoga, proponuje rodzicom skorzystanie z pomocy specjalistów.
6. Rodzice ponoszą koszty zaistniałej szkody.
7. W przypadku zniszczenia cudzego mienia, ku przestrodze, dyrektor udziela upomnienia.
8. W sytuacji, gdy sprawca nie przyznaje się do winy, jego rodzice odmawiają współpracy, dyrektor szkoły ma obowiązek powiadomienia Policji. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tej instytucji.

XII. Alkohol i inne środki zmieniające świadomość:

Nauczyciel lub inny pracownik szkoły, stwierdzający u ucznia możliwość bycia pod wpływem alkoholu lub innych środków zmieniających świadomość, ma obowiązek podjęcia następujących czynności:

- 1.** Izoluje ucznia od kontaktu z innymi uczniami szkoły organizując mu jednocześnie opiekę osoby dorosłej.
- 2.** Zawiadamia wychowawcę, dyrektora szkoły i pedagoga szkolnego.
- 3.** Wychowawca lub pedagog zawiadamia telefonicznie rodziców ucznia o zaistniałej sytuacji, zapewnia opiekę uczniowi do czasu przybycia rodzica, sporządza notatkę służbową, którą podpisuje rodzic.
- 4.** Wychowawca pedagog lub dyrektor przeprowadza rozmowę z rodzicami w obecności ucznia.
- 5.** W sytuacji, gdy kontakt z rodzicami ucznia jest niemożliwy, pedagog szkolny zwraca się do dzielnicowego z prośbą o pomoc w skontaktowaniu się.
- 6.** W sytuacji, gdy dyrektor, pedagog i higienistka są nieobecni w szkole, czynności wykonuje wychowawca, np. podczas dyskoteki.
- 7.** Jeśli zachodzi konieczność, wychowawca lub pedagog współpracując z higienistką szkolną, zapewnia uczniowi pomoc medyczną, wzywając lekarza w celu stwierdzenia stanu trzeźwości lub odurzenia.
- 8.** Wychowawca wraz z pedagogiem i uczniem ustala przyczynę i okoliczności sięgania po używkę, źródła, z którego ona pochodzi i częstotliwość sięgania po nią, proponuje rodzicom ucznia skorzystanie z pomocy specjalistów i zobowiązuje ich do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W przypadku narkotyków, informację przekazuje Policji.
- 9.** Uczeń ponosi konsekwencje swojego czynu zgodnie z systemem kar regulaminowych: nagana dyrektora szkoły z wpisem do dziennika lekcyjnego.
- 10.** W sytuacji, gdy rodzice ucznia uchylają się od współpracy lub problem powtarza się, pedagog szkolny powiadamia Policję lub Sąd Rodzinny. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.

XIII. Substancje przypominające wyglądem narkotyk:

1. Nauczyciel zachowując środki ostrożności zabezpiecza substancję przed dostępem do niej osób niepowołanych lub zniszczeniem.
2. Usiłuje dowiedzieć się, do kogo ona należy.
3. Uzyskane informacje i substancję przekazuje dyrektorowi lub pedagogowi szkolnemu.
4. W przypadku, gdy uczeń jest podejrzany o posiadanie substancji przypominającej narkotyk, wychowawca w obecności drugiej osoby (nauczyciel, pedagog lub dyrektor) ma prawo żądać przekazania mu tej substancji, pokazania zawartości plecaka, kieszeni itp. Nie ma jednak prawa do samodzielnego wykonania czynności przeszukania.
5. W przypadku, gdy uczeń odmawia przekazania wychowawcy substancji i pokazania zawartości plecaka, dyrektor szkoły lub osoba przez niego upoważniona wzywa policję, która ma prawo do przeszukania i zabrania substancji do ekspertyzy.
6. Pedagog zawiadamia rodziców o zaistniałej sytuacji i wzywa do niezwłocznego przyścia do szkoły, sporządza notatkę służbową, którą podpisuje rodzic a podejrzaną substancję przekazuje policji. Dalszy tok postępowania leży w gestii tej instytucji. Wychowawca dokonuje wpisu w zeszycie uwag i całe zdarzenie dokumentuje, sporządzając dokładną notatkę ustaleń wraz ze swoimi spostrzeżeniami.
7. Jeśli sytuacja powtórzy się, uczeń będzie w posiadaniu substancji odurzającej, szkoła ma obowiązek powiadomienia Sądu Rodzinnego.

XIV. Procedura postępowania w sytuacji wtargnięcia do budynku szkolnego osoby niepożądanej, stwarzającej zagrożenie dla dzieci lub nauczycieli:

1. Nieznajome osoby wchodzące do budynku szkolnego informują o celu swojej wizyty osobę pełniącą dyżur.
2. W przypadku zaistniałych konfliktów spowodowanych przez osobę wchodzącą, należy powiadomić dyrekcję szkoły o zaistniałym incydencie.

3. Jeśli w dalszym ciągu osoba wchodząca stawia opór i nie chce wyjaśnić celu wizyty w szkole należy powiadomić Policję

XV. Procedury reagowania na cyberprzemoc

Zjawisko **cyberprzemocy** definiuje się, jako przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Technologie te to najczęściej Internet oraz telefony komórkowe. Podstawowe formy zjawiska to:

- przemoc werbalna (wulgarnie wyzywanie, poniżanie, ośmieszanie, nękanie, straszenie, szantażowanie);
- rejestrowanie filmów i zdjęć wbrew woli dziecka;
- publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci;
- podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli.

W odróżnieniu od „tradycyjnej” przemocy (ang. bullying) zjawisko cyberprzemocy charakteryzuje wysoki poziom anonimowości sprawcy i atutem sprawcy staje się umiejętność wykorzystywania możliwości, jakie dają media elektroniczne. Istotnym wydaje się też fakt stosunkowo niskiej kontroli społecznej, z uwagi na trudną do zaobserwowania dla rodziców, nauczycieli sytuację doznawania przez dziecko cyberprzemocy.

Dzieci zazwyczaj nie uświadamiają sobie jak krzywdzące mogą być działania podejmowane online, a ofiary cyberprzemocy pozostawione sam na sam z problemem często nie potrafią sobie z nim poradzić. Jednym z ważnych zadań szkoły jest interweniowanie w przypadku cyberprzemocy. Aby interwencja była skuteczna należy zadbać o następujące sprawy:

- wprowadzić działania profilaktyczne w szkole uświadamiające całą społeczność szkolną (uczniom, rodzicom, nauczycielom i innym pracownikom szkoły) zasady korzystania i zagrożenia płynące z użytkowania różnych technologii komunikacyjnych;
- opracować procedurę reagowania na zjawisko cyberprzemocy w szkole;
- podejmować interwencję w każdym przypadku ujawnienia lub podejrzenia cyberprzemocy.

PROCEDURA

Proponowana poniżej procedura zawiera zasady postępowania pracowników szkoły w sytuacji ujawnienia cyberprzemocy. Jest podpowiedzią, jak i kiedy nauczyciele (dyrektor szkoły) powinni reagować wobec ofiar, sprawców i świadków oraz w jaki sposób współpracować z rodzicami tych uczniów.

Ujawnienie przypadku cyberprzemocy.

Informacja o tym, że w szkole miała miejsce cyberprzemoc, może pochodzić z różnych źródeł. Osobą zgłaszającą fakt prześladowania może być poszkodowany uczeń, jego rodzice lub inni uczniowie – świadkowie zdarzenia, nauczyciele. Niezależnie od tego, kto zgłasza przypadek cyberprzemocy, procedura interwencyjna obejmuje:

- udzielenie wsparcia ofierze przemocy;
- zabezpieczenie dowodów i ustalenie okoliczności zdarzenia;
- wyciągnięcie konsekwencji wobec sprawcy przemocy oraz praca nad zmianą postawy ucznia.

Ustalenie okoliczności zdarzenia.

Wszystkie przypadki przemocy, a więc także przemocy z wykorzystaniem mediów elektronicznych, powinny zostać właściwie zbadane, zarejestrowane i udokumentowane.

1. Jeśli wiedzę o zajściu posiada nauczyciel niebędący wychowawcą, powinien przekazać informację wychowawcy klasy, który w formie **notatki służbowej** informuje o fakcie pedagoga szkolnego i dyrektora. W notatce powinny być wyszczególnione załączniki-dowody, wydruki nagrania itp.

2. Pedagog szkolny i dyrektor wspólnie z wychowawcą powinni dokonać analizy zdarzenia i zaplanować dalsze postępowanie.

3. Do zadań szkoły należy także ustalenie okoliczności zdarzenia i ewentualnych świadków.

Zabezpieczenie dowodów.

1. Wszelkie dowody cyberprzemocy powinny zostać zabezpieczone i zarejestrowane.

Należy zanotować datę i czas otrzymania materiału, treść wiadomości oraz, jeśli to możliwe, dane nadawcy (nazwę użytkownika, adres e-mail, numer telefonu komórkowego itp.) lub adres strony www, na której pojawiły się szkodliwe treści czy profil.

2. Takie zabezpieczenie dowodów nie tylko ułatwi dalsze postępowanie dostawcy usługi (odnalezienie sprawcy, usunięcie szkodliwych treści z serwisu), ale również stanowi materiał, z którym powinny się zapoznać wszystkie zaangażowane w sprawę osoby: dyrektor i pedagog szkolny, rodzice, a wreszcie policja, jeśli doszło do złamania prawa.

Rejestracja dowodów cyberprzemocy.

W kwestii rejestracji dowodów cyberprzemocy należy poprosić o pomoc nauczycieli informatyki.

W przypadku, gdy zostało złamane prawo, a tożsamości sprawcy nie udało się ustalić, należy bezwzględnie skontaktować się z policją.

Działania wobec sprawcy cyberprzemocy

Gdy sprawca cyberprzemocy jest znany i jest on uczniem szkoły, wychowawca pełniący w szkole rolę koordynatora działań wychowawczych wobec uczniów wymagających szczególnej uwagi powinien podjąć dalsze działania.

1. Rozmowa z uczniem-sprawcą przemocy o jego zachowaniu:

- celem rozmowy powinno być ustalenie okoliczności zajścia, wspólne zastanowienie się nad jego przyczynami i poszukanie rozwiązania sytuacji konfliktowej;
- sprawca powinien otrzymać jasny i zdecydowany komunikat o tym, że szkoła nie akceptuje żadnych form przemocy;
- należy omówić z uczniem skutki jego postępowania i poinformować o konsekwencjach regulaminowych, które zostaną wobec niego zastosowane;
- sprawca powinien zostać zobowiązany do zaprzestania swojego działania i usunięcia z sieci szkodliwych materiałów;
- ważnym elementem rozmowy jest też określenie sposobów zadośćuczynienia wobec ofiary cyberprzemocy;
- jeśli w zdarzeniu brała udział większa grupa uczniów, należy rozmawiać z każdym z nich z osobna, zaczynając od lidera grupy;
- nie należy konfrontować sprawcy i ofiary cyberprzemocy.

Powiadomienie rodziców sprawcy i omówienie z nimi zachowania dziecka:

- rodzice sprawcy powinni zostać poinformowani o przebiegu zdarzenia i zapoznani z materiałem dowodowym, a także z decyzją w sprawie dalszego postępowania i podjętych przez szkołę środków dyscyplinarnych wobec ich dziecka;
- w miarę możliwości należy starać się pozyskać rodziców do współpracy i ustalić jej zasady;
- warto wspólnie z rodzicami opracować projekt **kontraktu** dla dziecka, określającego zobowiązania ucznia, rodziców i przedstawiciela szkoły oraz konsekwencje nieprzestrzegania przyjętych wymagań i terminy realizacji zadań zawartych w umowie.

Objęcie sprawcy opieką psychologiczno-pedagogiczną:

- praca ze sprawcą powinna zmierzać w kierunku pomocy uczniowi w zrozumieniu konsekwencji swojego zachowania, w zmianie postawy i postępowania ucznia, w tym sposobu korzystania z nowych technologii.

Zastosowanie środków dyscyplinarnych wobec sprawcy cyberprzemocy.

1. Cyberprzemoc powinna podlegać sankcjom określonym w wewnętrznych przepisach szkoły.

2. Szkoła może tu stosować konsekwencje przewidziane dla sytuacji „tradycyjnej” przemocy. Warto jednak rozszerzyć repertuar dostępnych środków, np. o czasowy zakaz korzystania ze szkolnej pracowni komputerowej w czasie wolnym i przynoszenia do szkoły akcesoriów elektronicznych (PSP, mp3) itp.

3. Należy pamiętać, iż celem sankcji wobec sprawcy jest:

- zatrzymanie przemocy i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa poszkodowanemu uczniowi;
- wzbudzenie refleksji na temat swojego zachowania, zrozumienie krzywdy, jaką spowodował, i powstrzymanie przed podobnym zachowaniem w przyszłości;
- pokazanie społeczności szkolnej, że cyberprzemoc nie będzie tolerowana i że szkoła jest w stanie efektywnie zareagować w tego rodzaju sytuacji.

4. Podejmując decyzję o rodzaju kary, należy wziąć pod uwagę:

- rozmiar i rangę szkody – czy materiał został upubliczniony w sposób pozwalający na dotarcie do niego wielu osobom (określa to rozmiar upokorzenia, jakiego doznaje ofiara), czy trudno jest wycofać materiał z sieci itp.;
- czas trwania prześladowania – czy było to długotrwałe działanie, czy pojedynczy incydent;
- świadomość popełnianego czynu – czy działanie było zaplanowane, a sprawca był świadomy, że wyrządza krzywdę koledze (niektóre akty cyberprzemocy popełniane są nieświadomie lub z niewielką świadomością konsekwencji), jak wiele wysiłku włożył w ukrycie swojej tożsamości itp.;
- motywację sprawcy – należy sprawdzić, czy działanie sprawcy nie jest działaniem odwetowym w odpowiedzi na uprzednio doświadczone prześladowanie;
- rodzaj rozpowszechnianego materiału.

Działania wobec ofiary cyberprzemocy.

Wsparcie psychiczne.

Podobnie jak w przypadku innych form przemocy, ofiara cyberprzemocy potrzebuje pomocy i emocjonalnego wsparcia ze strony dorosłych. Musi także wiedzieć, że szkoła podejmie odpowiednie kroki w celu rozwiązania problemu.

Podczas rozmowy z uczniem – ofiarą cyberprzemocy:

- Zapewnij go, że dobrze zrobił, mówiąc Ci o tym, co się stało.
- Powiedz, że widzisz i rozumiesz, że jest mu trudno ujawnić to, co go spotkało.
- Powiedz mu, że nikt nie ma prawa tak się zachowywać wobec niego.
- Zapewnij go, że szkoła nie toleruje żadnej formy przemocy i że postarasz się mu pomóc, uruchamiając odpowiednie procedury interwencyjne.
- Bądź uważny na pozawerbalne przejawy uczuć dziecka – zażenowanie, skrępowanie, wstyd, lęk, przerażenie, smutek, poczucie winy.

Porada

Uczeń będący ofiarą cyberprzemocy powinien otrzymać poradę, jak ma się zachować, aby zapewnić sobie poczucie bezpieczeństwa i nie doprowadzić do eskalacji prześladowania.

Poradz uczniowi, aby:

- Nie utrzymywał kontaktu ze sprawcą, nie odpowiadał na maile, telefony itp.
- Nie kasował dowodów: e-maili, SMS-ów, MMS-ów, zdjęć, filmów i przedstawił je Tobie lub innej osobie dorosłej.
- Zastanowił się nad zmianą swoich danych kontaktowych w komunikatorach, zmianą adresu e-mail, numeru telefonu komórkowego itp.
- Jeśli korzysta z komunikatora, to ustawił go tak, żeby nikt spoza listy kontaktów nie mógł się z nim połączyć.

Monitoring

- Po zakończeniu interwencji warto monitorować sytuację ucznia sprawdzając, czy nie są wobec niego podejmowane dalsze działania przemocowe lub odwetowe ze strony sprawcy.

- Rodzice dziecka-ofiary cyberprzemocy powinni być poinformowani o problemie i otrzymać wsparcie ze strony szkoły. W rozmowie z nimi pedagog lub wychowawca przedstawiają kroki, jakie zostały podjęte w celu wyjaśnienia zajścia oraz zapewnienia bezpieczeństwa poszkodowanemu uczniowi, a także, jeśli to wskazane zaproponować rodzicom i dziecku pomoc specjalisty (psychologa, pedagoga).

Ochrona świadków zgłaszających zdarzenie

- Osoba zgłaszająca zdarzenie powinna być zapewniona o dobrym postępowaniu i objęta profesjonalną opieką, aby nie narazić jej na zemstę i groźby ze strony sprawcy. Postępowanie interwencyjne wymaga od wyjaśniającego dyskrecji i poufności postępowania.

- Niedopuszczalne jest konfrontowanie świadka ze sprawcą czy upublicznianie jego udziału w sprawie.

Sporządzenie dokumentacji z zajścia

- Pedagog szkolny jest zobowiązany do sporządzenia notatki służbowej z rozmów ze sprawcą, poszkodowanym, ich rodzicami oraz świadkami zdarzenia. Dokument powinien zawierać datę i miejsce rozmowy, personalia osób biorących w niej udział i opis ustalonego przebiegu zdarzeń.

- Jeśli rozmowa przebiegała w obecności świadka (np. wychowawcy), powinien on podpisać notatkę po jej sporządzeniu.

- Jeśli zostały zabezpieczone dowody cyberprzemocy, należy je włączyć do dokumentacji pedagogicznej (wydruki, opis, itp.).

Współpraca szkoły z sądem rodzinnym.

- Większość przypadków cyberprzemocy nie wymaga powiadomienia sądu rodzinnego czy policji i powinna być rozwiązana przy użyciu dostępnych w szkole środków wychowawczych. Istnieją jednak sytuacje, gdy konieczne staje się zgłoszenie sprawy do sądu rodzinnego:

- gdy rodzice sprawcy cyberprzemocy odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a uczeń nie zaniechał dotychczasowego postępowania, dyrektor szkoły powinien pisemnie powiadomić pisemnie sąd rodzinny, szczególnie, gdy do szkoły napływają informacje o dalszych demoralizujących czynach dziecka;

- gdy szkoła wykorzystwała wszystkie dostępne jej środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, konsekwencje regulaminowe wobec ucznia, spotkania z pedagogiem, itp.), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów,

dyrektor powinien zwrócić się do sądu rodzinnego z wnioskiem o podjęcie odpowiednich środków wynikających z Ustawy o postępowaniu z nieletnimi.

Współpraca z policją

- Policja powinna być wzywana do szkoły w sytuacji, gdy ujawnione zostanie naruszenie prawa. Poważne przypadki cyberprzemocy przebiegające z naruszeniem prawa (groźby karalne, propozycje seksualne, publikowanie nielegalnych treści, itp.) powinny zostać zgłoszone na policję przez dyrektora szkoły.
- Szkoła powinna organizować cykliczne spotkania z policją na tematy dotyczące zasad bezpieczeństwa i zapobiegania cyberprzemocy i przestępczości nieletnich.

XVI. Procedury postępowania z dzieckiem przewlekle chorym

Zdrowie i edukacja są ze sobą nierozłączne. Profilaktyczna opieka zdrowotna nad uczniami ma na celu:

- wspieranie rozwoju i edukacji dzieci i młodzieży w wieku szkolnym,
- współdziałania na rzecz ochrony i doskonalenia zdrowia uczniów.

I. Obowiązki rodzica:

- Rodzic na początku roku szkolnego powinien dostarczyć wychowawcy oraz pielęgniarce szkolnej informacje o stanie zdrowia dziecka przewlekle chorego, objawach choroby, zagrożeniach zdrowotnych, przyjmowanych lekach i ich wpływie na organizm.
- Jeśli choroba zostanie zdiagnozowana podczas uczęszczania do szkoły rodzic powinien niezwłocznie poinformować o tym fakcie wychowawcę oraz pielęgniarzkę szkolną.
- Rodzic jest zobowiązany do stałej współpracy z wychowawcą dziecka chorego.

II. Obowiązki wychowawcy:

- Wychowawca jest zobowiązany do przekazania informacji Radzie Pedagogicznej i pozostałym pracownikom szkoły o sposobach postępowania z chorym dzieckiem, na co dzień oraz w sytuacji zaostrzenia objawów czy ataku choroby.

III. Obowiązki nauczycieli:

- Nauczyciele są zobowiązani dostosować formy pracy dydaktycznej, dobór treści i metod oraz organizację nauczania do możliwości psychofizycznych tego ucznia, a także do objęcia go różnymi formami pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

- W przypadku nasilenia choroby u dziecka podczas pobytu w szkole dyrektor lub nauczyciel niezwłocznie informuje o zaistniałej sytuacji rodziców lub prawnych opiekunów.

- Dyrektor zaleca przeszkolenie pracowników szkoły przez pielęgniarkę szkolną

IV. Główne sposoby pomocy przewlekle choremu dziecku realizowane przez grono pedagogiczne, innych pracowników szkoły oraz uczniów:

- zapewnienie poczucia bezpieczeństwa psychicznego i fizycznego oraz zaufania do grupy i nauczyciela

- pomoc w pokonywaniu trudności, uczenie samodzielności oraz nowych umiejętności

- budowanie przyjaznych relacji w zespole klasowym

- traktowanie chorego dziecka, jako pełnoprawnego członka klasy,

- uwrażliwianie dzieci zdrowych na potrzeby i przeżycia dziecka chorego,

- uwrażliwianie dziecka chorego na potrzeby i przeżycia innych uczniów,

- motywowanie do kontaktów i współdziałania z innymi dziećmi,

- dostarczanie wielu możliwości do działania i osiągnięcia sukcesów,

- motywowanie do aktywności i rozwoju zainteresowań,
- pomoc w nadrobieniu zaległości szkolnych, dostosowanie wymagań do aktualnych możliwości psychofizycznych dziecka,
- rozmowy o uczuciach i trudnych sprawach,
- zapewnienie dziecku wsparcia i pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- stała współpraca z rodzicami, pielęgniarką i nauczycielami,
- odpowiednia organizacja czasu pracy ucznia
- wolontariat.

XVII. Procedury postępowania wobec najczęściej występujących chorób przewlekłych

Dziecko z astmą

Zalecenia dla wychowawcy:

1. Częste wietrzenie sal lekcyjnych.
2. Dziecko, które ma objawy choroby po wysiłku, powinno przed lekcją wychowania fizycznego przyjąć dodatkowy lek.
3. Ćwiczenia fizyczne należy zaczynać od rozgrzewki.
4. W przypadku wystąpienia u dziecka objawów duszności należy przerwać wykonywanie wysiłku i pozwolić dziecku zażyć środek rozkurczowy.
5. Chorzy uczniowie nie powinni uczestniczyć w pracach porządkowych.
6. W okresie pylenia roślin dzieci z pyłkowicą nie mogą ćwiczyć na wolnym powietrzu oraz nie powinny uczestniczyć w planowanych wycieczkach poza miasto.
7. Astma oskrzelowa wyklucza biegi na długich dystansach, wymagających długotrwałego, ciągłego wysiłku.

8. Rodzic powinien dostarczyć zaświadczenie lekarskie dla wychowawcy oraz nauczyciela wychowania fizycznego, które powinno być odnotowane z karcie zdrowia

OGRANICZENIA

- ✓ Uczeń z astmą może okresowo wymagać ograniczenia aktywności fizycznej i dostosowania ćwiczeń do stanu zdrowia.
- ✓ Dziecko uczulone na pokarmy powinno mieć adnotacje od rodziców, co może jeść w sytuacjach, które mogą wywołać pojawienie się objawów uczulenia.

Zalecenia dla osoby prowadzącej wychowanie fizyczne

- 1.** Dzieci chore na astmę powinny uczestniczyć w zajęciach z wychowania fizycznego, wysportowane dziecko lepiej znosi okresy zaostrzeń choroby.
- 2.** Uczeń z astmą nie powinien być trwale eliminowany z zajęć z wychowania fizycznego.
- 3.** Dzieci z astmą mogą uprawiać biegi krótkie, a także gry zespołowe.
- 4.** Dzieci z astmą mogą uprawiać gimnastykę i pływanie.
- 5.** Dzieci z astmą mogą uprawiać większość sportów zimowych.

Dziecko z cukrzycą

OBJAWY HIPOGLIKEMII - niedocukrzenia:

- 1.** Bładość skóry, nadmierna potliwość, drżenie rąk.
- 2.** Ból głowy, ból brzucha.
- 3.** Szybkie bicie serca.
- 4.** Uczucie silnego głodu/wstręt do jedzenia.

5. Osłabienie, zmęczenie.
6. Problemy z koncentracją, zapamiętywaniem.
7. Chwiejność emocjonalna, nietypowe zachowanie dziecka.
8. Napady agresji lub wesołości.
9. Ziewanie/senność.
10. Zaburzenia mowy, widzenia i równowagi.
11. Zmiana charakteru pisma.
12. Uczeń nielogicznie odpowiada na zadawane pytania.
13. Kontakt ucznia z otoczeniem jest utrudniony lub traci przytomność.
14. Drgawki.

POSTĘPOWANIE PRZY HIPOGLIKEMII –

1. Sprawdzić poziom glukozy we krwi potwierdzając niedocukrzenie.
2. Podać węglowodany proste (sok owocowy, coca-cola, cukier spożywczy rozpuszczony w wodzie lub herbacie, glukoza w tabletkach, płynny miód.).
3. Powiadomić pielęgniarkę szkolną, rodziców (opiekunów).

NIE WOLNO:

1. Zastępować węglowodanów prostych słodyczami zawierającymi tłuszcze, jak np. czekolada, ponieważ utrudniają one wchłanianie glukozy z przewodu pokarmowego).
2. Ponownie oznaczyć glikemię po 10-15 minutach.

OBJAWY HIPERGLIKEMII – zbyt wysoki poziom cukru we krwi

1. Wzmoczone pragnienie, potrzeba częstego oddawania moczu.
2. Rozdrażnienie, zaburzenia koncentracji.

3. Złe samopoczucie, osłabienie, przygnębienie, apatia.

Jeżeli do ww. objawów dołączą:

- ból głowy, ból brzucha,
- nudności i wymioty,
- ciężki oddech

może to świadczyć o rozwoju kwasicy cukrzycowej.

Należy wtedy bezzwłocznie:

- Wezwać pielęgniarkę szkolną
- Zbadać poziom glukozy.
- Skontaktować się z rodzicami lub wezwać pogotowie.

POSTĘPOWANIE PRZY HIPERGLIKEMII

1. Podajemy insulinę (tzw. dawka korekcyjna),
2. Uzupełniamy płyny (dziecko powinno dużo pić, przeciętnie 1litr w okresie 1,5-2 godz., najlepszym płynem jest niegazowana woda mineralna),
3. W razie stwierdzenia hiperglikemii dziecko nie powinno jeść, dopóki poziom glikemii nie obniży się.

Dziecko z padaczką

W RAZIE WYSTĄPIENIA NAPADU NALEŻY:

- Przede wszystkim zachować spokój.
- Ułożyć chorego w bezpiecznym miejscu w pozycji bezpiecznej, na boku.
- Zabezpieczyć chorego przed możliwością urazu w czasie napadu – zdjąć okulary, usunąć z ust ciała obce, podłożyć coś miękkiego pod głowę.
- Asekurować w czasie napadu i pozostać z chorym do odzyskania pełnej świadomości.
- Powiadomić rodziców (opiekunów).
- Wezwać pogotowie ratunkowe.

NIE WOLNO

1. Podnosić pacjenta.
2. Krępować jego ruchów.
3. Wkładać czegokolwiek między zęby lub do ust.

W razie narastających trudności szkolnych, trzeba zapewnić dziecku możliwość douczania, zorganizować odpowiednio czas na naukę, z częstymi przerwami na odpoczynek, modyfikować i zmieniać sposoby przyswajania wiadomości szkolnych. Nie należy z zasady zwalniać dziecka z zajęć wychowania fizycznego ani z zabaw i zajęć ruchowych w grupie rówieśników. Należy jedynie dbać o to, aby nie dopuszczać do nadmiernego obciążenia fizycznego i psychicznego. Gdy zdarzają się napady, dziecko powinno mieć zapewnioną opiekę w drodze do i ze szkoły.

Dziecko z ADHD

W pracy szkolnej uczniowie z zdiagnozowanym ADHD wymagają od nauczycieli:

1. Poznania i zrozumienia specyficznych zachowań i emocji dziecka (tj.: brak koncentracji na szczegółach, trudności z utrzymaniem uwagi na zadaniach i grach, nierespektowanie podanych kolejno instrukcji, kłopoty z dokończeniem zadań i wypełnianiem codziennych obowiązków, dezorganizacja, szybkie rozpraszanie się pod wpływem bodźców zewnętrznych, nadmierna ruchliwość i gadatliwość, przerywanie bądź wtrącanie się do rozmowy).
2. Akceptacji, pozytywnego wsparcia, nasilonej w stosunku do innych uczniów uwagi i zainteresowania.
3. Organizacji środowiska zewnętrznego w formie porządku i ograniczenia bodźców.
4. Stosowania wzmocnień (pochwał, nagród).
5. Skutecznego komunikowania (krótkie instrukcje, powtarzanie).
6. Konsekwencji w postępowaniu i ustalenia obowiązującego systemu norm i zasad.

7. Elastyczności pracy dającej możliwość dodatkowej aktywności i rozładowania emocji.

Procedury postępowania wobec najczęściej występujących chorób przewlekłych opracowano we współpracy z pielęgniarką szkolną na podstawie poradnika Ministerstwa Edukacji Narodowej „Jak organizować edukację uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi”.